

GIS DASTURLARI YORDAMIDA GEOGRAFIK ASOS QATLAMLARINI JOYLASHTIRISH VA ULARNI BOSHQARISH

Yokubov Sherzodbek Shavkat o‘g‘li

Farg‘ona politexnika instituti magistri

E-mail: sherzodbekyokubov95@gmail.com

Berdaliyeva Yulduzxon Xalilovna

Farg‘ona politexnika instituti magistri

Annotatsiya: Ushbu maqolada GIS dasturlari yordamida geografik asos qatlamlarini joylashtirish, ularni boshqarish va yangi qatlamlar yaratish bo‘yicha ma’lumotlar keltirib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: GIS, qatlam, asos, chegara, taxrir, poligon

Abstract: This article provides information on locating, managing, and creating new layers of geographic foundations using GIS software.

Keywords: GIS, layer, base, boundary, edit, polygon

Qatlamlarni yaratish "Qatlamlarni boshqarish" dialogidan uni faollashtirish orqali, ya'ni kosmetik qatlam to'g'risidagi darchaga — "Taxrir qilish" "Redaktirovanie" oynasiga bayroq qo'yish natijasida bajariladi. Qatlamlarni yaratish skanirlangan rastri tavsir ustiga yangi qatlam hosil qilish yo'li bilan amalga oshiriladi.

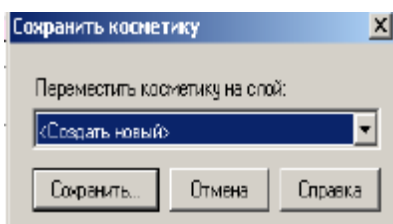
"Ma'muriy chegaralar" "Administrativnie granitsi" qatlami chiziqli ob'ektlar bo'lsada, bu ob'ektlarni raqamlaganda yuza (poligon) tanlangani yaxshi, chunki keyinchalik ushbu yuzalar maydonini aniqlashga to'g'ri keladi.[1-3]

Qurollar panelidan "yuza" "poligon" komandasini tanlab "Yuza ko'rinishi" "Stil' poligona" komandasi bilan rayon chegarasining qalinligi va shaklini tanlaymiz. Keyin, kursorni rayon chegarasining burilish nuqtasiga keltirib, sichqonning chap

tugmasi bosiladi, so'ngra chegaraning sinig qo'shni chizig'i nuqtasiga o'tiladi va sichqonning chap tugmasi yana bosiladi, shunday ish keyingi burilish nuqtalarda ham bajariladi. Kursorni o'tkazilgan chiziqning so'nggi nuqtasiga keltirilganda, but (krest) belgisi paydo bo'ladi [bundan avval "S" klavishi bosilgan bo'lishi kerak, inglizcha yozuvli klaviaturada] va sichqonning chap tugmasini bosilsa, chegara tutashadi. Shunday tartibda qolgan rayonlar chegaralari ham raqamlanadi.

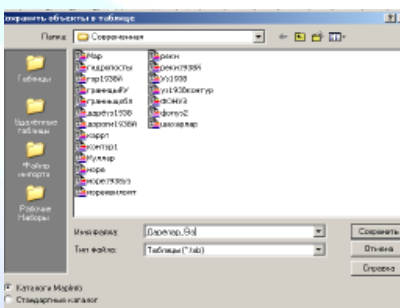
Eslatma. Poligonlarning tutash chegaralarini raqamlash uchun quyidagi usuldan foydalangan qulay: Shift klavishini bosib turib, sichqonning chap tugmasini ("Ko'p burchak" "Mnogougol'nik" raqamlash qurilmasi faollashtirilgan bo'lganda) poligonning umumiy chegarasining boshlang'ich nuqtasini, so'ngra oxirgi nuqtasini ko'rsatamiz. Bu holda MapInfo hamma tutash chegaralarni avtomatik tarzda raqamlaydi (Poligoni qarama — qarshi tomondan aylanib o'tish uchun "Ctrl" ni ushlab turish lozim). [1-5]

Yuzaning (Poligon) parametrlarini (maydonini, ishchi yuza koordinatalarini, shaklning markazini), chiziqlar ko'rinishini, uni bo'yash usulini ko'rish uchun poligon ichiga kursorni olib kelib, sichqonning chap tugmasini 2 marta ketma-ket bosish zarur.

yoziladi.

1-rasm. Birinchi fayl uchun nom tanlash.

2-rasm. Qatlamlarni saqlash

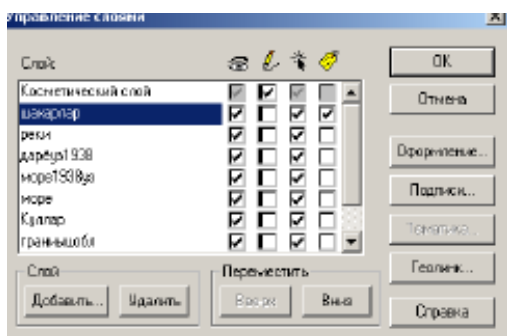
Shunday qilib, rayonlar chegarasiga xos bo'lgan yuzalar raqamlanadi. So'ngra "Karta" "Karta" menyusida "Kosmetikani saqlang" "Soxranit" kosmetiku" komandasi beriladi. Birinchi qatlam uchun fayl nomi

Boshqa yangi qatlamlar uchun esa "Yangisini yarating" "Sozdat' noviy" va "Saqlang" "Soxranit'" komandalari beriladi (1-rasm).

Fayl nomi va saqlanayotgan fayl joyini ko'rsatish, hamda qatlam uchun "Fayl tipi" "Tip fayla" "Jadval" "Tablitsa" ko'rinishida saqlash zarur.

"Ma'muriy chegaralar" qatlamini saqlangandan so'ng u avtomatik tarzda qatlamlar ro'yxatiga qo'shilib qoladi, buni "Qatlamlarni boshqarish" "Upravlenie sloями" dan ko'rish mumkin.

Shunday yo'l bilan "Shaharlar", "Yo'llar", "Gidrografiya" ob'ektlarining o'zlariga mos keladigan belgi va chiziqli ko'rinishidagi yuzali, nuqtali va chiziqli qatlamlari hosil qilinadi (3-rasm). 3 - rasm. Mavzuli kartaning geografik elementlari qatlamlari 4 – rasm. Raqamlash natijasida va ish taxrir qilingandan so'ng tuzilgan karta taxminan shunday ko'rinishda bo'lishi kerak.[1-5]

3-rasm.

4-rasm.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. M.Nabiyev, "Kartalarni tuzishda GAT texnologiyalaridan foydalanish" – Buxoro 2014.
2. Abdukadirova M. A., qizi Mirzakarimova G. M. The use of Geo Information System in the Establishment of Land Balance //Middle European Scientific Bulletin. – 2021. – Т. 18. – С. 441-445.
3. Хакимова К. Р., Абдукадилова М. А., Абдухалилов Б. К. РАЗРАБОТКА ТЕМАТИЧЕСКИХ СЛОЕВ НА ОСНОВЕ СОВРЕМЕННЫХ ГИС-ПРОГРАММ КАРТ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО АТЛАСА //Актуальная наука. – 2019. – №. 11. – С. 39-43.
4. Arabboyevna A. M. et al. In orthophotoplane technology photomod mosaic module //International Journal Of Discourse On Innovation, Integration And Education. – 2020. – Т. 1. – №. 4. – С. 93-97.
5. Abdukadirova M. A. The Role Of Builder And Building In The Development Of The Country Is Invaluable //The American Journal of Interdisciplinary Innovations Research. – 2021. – Т. 3. – №. 05. – С. 81-84.
6. Arabboyevna A. M. et al. In orthophotoplane technology photomod mosaic module //International Journal Of Discourse On Innovation, Integration And Education. – 2020. – Т. 1. – №. 4. – С. 93-97.